

## 1) Auditoinnin tavoitteet

Auditoinnissa todennettiin oppilaitosten kestävän kehityksen sertifikaatin myöntämisperusteiden täyttyminen Haapajärven lukion toiminnassa. Arvioinnin perusteena toimivat pilotointivaiheessa olevat peruskoulujen ja lukioiden kestävän tulevaisuuden indikaattorit. Peruskoulujen ja lukioiden indikaattoreihin perustuvan sertifikaatin hakeminen on mahdollista sen jälkeen, kun indikaattorit vahvistetaan virallisesti (arvioitu aikataulu on elokuu 2022).

Sertifikaatin myöntämisperusteiden mukaan oppilaitoksen tulee täyttää seuraavat vaatimukset:

1. Itsearviointiprosessin toteutus (arviointitiedon laajuus ja laatu sekä tulosten yhteenveto)
2. Kestävän kehityksen toiminnan taso kymmenessä indikaattorissa
3. Koulun kehittämissuunnitelma (tavoitteet ja niiden toimeenpano)

Lisäksi auditoinnin tavoitteena oli käydä laajempaa keskustelua koulun toiminnan vahvuuksista ja kehittämisen kohteista.

## 2) Sertifikaatin myöntämisperusteiden täyttyminen

Haapajärven lukio on toteuttanut sertifikaatin myöntämisperusteiden vaatimukset seuraavasti:

### a) Arviointiryhmien kokoonpano ja arviointitiedon keräämisen laajuus

Arviointiin osallistettiin sekä opettajia, hallinto- että tukihenkilöstöä. Sertifikaatin myöntämisperusteet täyttyivät. Jatkossa oppilailta ja sidosryhmien edustajilta kerättyä palaute- tai arviointitietoa on hyvä kerätä ja hyödyntää enemmän.

### b) Itsearvioinnin toteutus ja arviointitiedon laatu

Indikaattoreiden itsearviointi toteutettiin OKKA-säätiön ohjeistuksen mukaisesti. Arvioinnista saatiin kattavasti tietoa henkilöstön yhteisen keskustelun pohjaksi. Arviointikeskustelun tuloksena syntyivät johtopäätökset koulun tilanteesta ja kehittämistarpeista. Sertifikaatin myöntämisperusteiden vaatimukset täyttyivät.

### c) Kestävän kehityksen toiminnan taso

Kestävän kehityksen toiminnan taso täyttää sertifikaatin myöntämisperusteiden vaatimukset. Auditoijan kehittämisohjeistuksena on pohtia jatkossa keinoja, joilla oppilaat voisivat vaikuttaa tulevaisuuden rakentamiseen koulussa ja ympäröivässä yhteiskunnassa on hyvä pohtia lisää yhdessä. Kehittämistavoite liittyy yhteiskuntaa uudistavaan yritysyhteistyöhön ja Keke-teemoihin liittyviin kumppanuuksiin.

### d) Oppilaitoksen kehittämissuunnitelma

Kehittämissuunnitelman tavoitteet ovat syntyneet itsearviointiprosessin ja yhteisen keskustelun kautta. Suunnitelmassa esitettiin sekä lyhyen, että pitkän aikavälin tavoitteita ja toimenpiteitä, joiden avulla oppilaitos vahvistaa toiminnassaan tulevaisuutta ennakoivia ja yhteiskuntaa uudistavia toimintatapoja. Kehittämissuunnitelmassa esitettyjä tavoitteita pyrittiin edelleen

konkretisoimaan toiminnaksi auditoinnissa. Toisintava toimintamalli on tukena toiminnan pohjalla, ennakoivan toimintamallin arvioitiin jossain määrin toteutuvan. Uudistavaa toimintamallia edustaa tunteiden ja kokemusten jakaminen ja merkityksellisten elämän lähteiden tunnistaminen, painotuksessa sosiaalinen kestävä kehitys. Ennen sertifikaatin myöntämistä koulun tulee täsmentää kehittämissuunnitelmansa toteutus seuraavalle lukuvuodelle erityisesti arviointiprosessissa tunnistettujen ennakoivien ja uudistavien tavoitteiden osalta. Tämä voi tapahtua tutussa Keke-ohjelman muodossa määrittelemällä tavoitteet, toimenpiteet, aikataulut, vastuutahot ja kestävän kehityksen mittarit. Lisäksi oppilaitoksen tulee osoittaa sitoutuminen suunnitelman toteutukseen käynnistyneillä ohjelman toimenpiteillä.

### **3) Toiminnan vahvuudet ja kehittämisen kohteet**

Lukion kestävän kehityksen tavoitteita edistävät Haapajärven kunnan Hinku-kunta tavoitteet: kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen 80 % vuoteen 2030 vuoden 2007 tasosta. Sivistystoimen energiansäästövastaavien ryhmän puheenjohtajana on toiminut lukion opettaja. Energiansäästöihin tehtävänä on organisoida lin mallista paikallisesti sovellettua 50/50-energiansäästömallia, jossa kunkin yksikön saavuttamat säästöt lämmön, veden ja sähkönkulutuksessa jaetaan puoliksi kaupungin ja kyseisen yksikön kesken. Kiinteistö on 1950-luvulta, D-energiatehokkuusluokkaa. Laskelmat energiansäästöstä ovat tulossa toukokuussa, laskelmat ovat siirtyneet poikkeusolojen vuoksi. Opettajia ja myös muuta henkilökuntaa opastetaan energiansäästötavoista, ohjeita energiansäästön tehostamiseksi näkyi luokissa.

Koulun kestävän kehityksen ja Unesco-koulun arvot näkyivät sivistysjohtajan ja lukion rehtorin (yhdistelmävirka) haastattelussa että oppilaitoksessa esillä julkisissa tiloissa. Vahva pyrkimys tehdä parempia asioita näkyy esimerkiksi vanhustyössä ja ystävätoiminnassa, jotka nyt koronajalla ovat kuitenkin olleet tauolla. Opiskelijat ovat ilahduttavan aktiivisia toimijoita lukiossa, erilaisissa ryhmissään ja tukioppilastoiminnassa. Rehtori antaa resursseja ja tukea työlle sekä myötävaikuttaa tuloksiin. Koulun oppimisympäristössä toimitaan ympäristövastuullisesti ja sosiaalisesti kestäväällä tavalla.

Opiskelijahyvinvoinnin keskeisimmäksi kehittämistarpeeksi nousee osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen. Sosiaalinen kestävä kehitys nousee esiin opiskelijakunnan hallituksen ja tutoreiden järjestämien tapahtumien kautta pitkien perinteiden jatkamisen näkökulmasta toisintavana toimintatapana. Ympäristötiimi puolestaan on järjestänyt omia tapahtumiaan. Opiskelijaryhmien näkökulmia voisi yhdistää opiskelijoille järjestettävissä yhteistapahtumissa, kaikki kestävän kehityksen näkökulmat yhdistäen. Nuorisovaltuuston vaikuttavuutta voisi pohtia samasta näkökulmasta, sosiaaliseen kestävyys ekologinen yhdistäen. Opiskelijahuollon työtilat remontoidaan kesällä 2022. Koulukuraattorilla ja terveydenhoitajalla pitäisi olla vähintään kaksi eri vastaanottoa tilaa, sillä silloin vastaanottoaikoja voisi lisätä. Onko idea viety eteenpäin?

Pitkän tähtäimen tavoitteissa opetuksen tärkeimmäksi kehittämistarpeeksi nousee uudistavan oppimisen vahvistaminen. Keke-opetuksen tavoitteita on suunniteltu opettajien yhteistyönä. Itsearviointikyselyssä mainittiin haasteena kokemuksellisen luontosuhteen rakentaminen. Haastattelussa kävi ilmi, ettei termiä tai yhteyttä asiaan ole ymmärretty. Keskellä luontoa eläminen on arkipäiväistynyt. Kaikilta haastatelluilta löytyi kokemusperäinen luontosuhde, myös oppilailta. Kuvataiteen ja biologian oppiainerajat ylittävissä koulukohtaisessa opintojaksossa, joka on määrä toteuttaa ensi kerran lukuvuonna 2022–2023, tutustutaan ja tutkitaan Haapajärven lähiluontoa ja kulttuuria kuvataiteellisin keinoin. Haastattelussa mietimme voisiko tähän kytkeä myös tulevaisuuden visioinnin, mille sama lähiluonto näyttää eri tulevaisuusvaihtoehdoissa 2030 tai 2040? Koulun antamien kannettavien tietokoneiden ekologisen käyttötavan lisäksi on mahdollisuus

myös tutkia purettujen koneiden uusiomateriaalien jatkojalostusta uuteen käyttöön. Tämä voitaisiin tehdä yhteisellä tutustumisella purkua harjoittavaan toimijaan.

Voimaantuminen vaihtoehtoisten tulevaisuuksien todeksi tekemiseksi, ympäröivän yhteiskunnan uudistaminen yhdessä oppijoiden ja kumppaneiden kanssa sekä innovointi ja kuvittelu sekä tunteiden ja kokemusten jakaminen koettiin haasteelliseksi. Haastatteluissa todettiin, että koronavuodet ovat tuoneet runsaasti webinaareja ja materiaaleja tarjolle. Vaikeutena oli löytää aikaa tarjolla olevien materiaalien kytkemiseksi sopiviin yhteistyökumppaneihin sekä sopiviin työtapoihin. Yhdeksi kokeiltavaksi toimintamalliksi keskusteltiin TET-jaksoon sidottavaksi esimerkiksi opiskelijan lyhyttä kyselyä harjoituspaikkaan/yritykseen, missä yritys aikoo olla/mille näyttää vuonna 2030. Millaista tietotaitoa yritys tarvitsee vuonna 2030? Kerättyä tietoa opiskelijoiden jalostamana voitaisiin myös viestiä yhdessä yritysten kanssa. UuLops -hankkeen tulosten jalkautus?

Toimintakulttuurin tärkeimmäksi kehittämistarpeeksi nousee kumppanuuksien vahvistaminen. Vestia mainittiin vakiintuneina kumppanina, toisintavassa mallissa. Keittiön, siistijöiden ja kiinteistöhuollon edustus asioita kehittäessä ja energiansäästötoiminnassa yhteistyö teknisen toimen kanssa tulee olla tiiviimpää. Ruokahävikkiä seurataan määräjain ja siitä tiedotetaan ruokalassa. Ruokapalveluhenkilöstön puuttuessa haastateltavista ei käynyt ilmi onko ruokahävikin määrälle asetettu tavoitteita, esimerkiksi kuinka monta prosenttia hävikki saa olla tuotannosta. Ajan tasalla olevat tilausmäärät vaikuttavat ruokahävikkiin. Kiinteistönhoidon edustusta ei ollut haastateltavissa, mutta kiinteistön ”reaaliaikaiset” energiakulutukset voisi tuoda määrävälein esille opiskelijoille näkyville, mikä motivoisi säästötavoitteissa mahdollisesti. Myös siivouksen edustus puuttui. Jätteenkierrätyksessä toivotaan jätteenpöydän pahvinkeräystä korvattavaksi kartonginkeräyksellä ja jokaiseen luokkaan halutaan paperinkeräyslaatikot. Muovin ja lasin kierrätyksen toteuttamistapoja tullaan selvittämään ja aloittamaan toteutus lähitulevaisuudessa. Ovatko kumppanit kiinteistöhoito, siivous, tekninen toimi ja Vestia? Millä aikataululla ja toimenpiteillä edetään? Seurantamittareita voitaisiin tuoda enemmän esille opiskelijoille.

Kiertotalouteen ja hiilineutraaliuteen voitaisiin tutustua kohteena Lujabetoni Oy ja Haapajärven Saha. Mitä tulevaisuuden taitoja nämä yritykset tarvitsevat vuonna 2030? Jedu-yhteistyön näkyvyydessä ja syventämisessä on kehitettävää etenkin opiskelijakuntien hallitusten ja kestävän kehityksen toiminnan osalta. Mitkä ovat keskeiset toimenpiteet?

Johtamiskulttuurissa keskeinen kehittämistarve on yhteisen toiminnan ja tulevaisuuden suunnittelun vahvistaminen. Kuinka usein toteutuvat opettajille aineryhmittäin tai koko joukolla pidettävät pedagogiset iltapäivät/aamupäivät 2022–2023? Opettajapalaverien aikataulujen ja tapahtumien riittävän ennakkoon tiedottamista jatketaan tulevana lukuvuonna.

#### **4) Toimenpiteet ennen sertifikaatin myöntämistä**

Kehittämistavoitteet, toimenpiteet, vastuutahot ja kestävän kehityksen mittarit asetetaan seuraavien lukuvuosien Keke-ohjelmiin, aloittaen Keke -ohjelmasta 2022–2023. Tarkennettu ohjelma lähetetään ennen seuraavan lukuvuoden alkua auditoijalle. Koulun kanssa sovitaan tulevalle syksylle tarkastuspiste (Teams-palaveri), jossa koulu esittelee, miten se on lähettänyt toteuttamaan ohjelman tavoitteita. Palaverissa keskitytään erityisesti itsearviointista nousseiden uudistavien kehittämistavoitteiden toteutukseen.

OKKA-säätiön rekisteröimä auditoija

Mervi Saukko